

Людвиг СЕЛИМСКИ

Шльонски университет в Катовице, Полша

**ФАМИЛНИ ИМЕНА, ПРОИЗВОДНИ ОТ СТАРИ НАЗВАНИЯ
НА ЗАНЯТИЯ**

Ludwig SELIMSKI

Silesian University in Katowice, Poland

SURNAMES DERIVED FROM OLD NAMES OF OCCUPATIONS

The surnames are considered from the point of view of their linguistic origin, word-formation structure and primary meaning – 109 surnames, which were not a subject of such an analysis, or, although they were worthy of analysis in St. Ilchev (1969), were deemed “unclear“, or received an unacceptable explanation, or their analysis needed some further additions and/or corrections. Some of the old, unpopular or perhaps forgotten names of occupations, borrowings mostly from Turkish, are embedded in their 41 stems. We will not find some of them even in the most exhaustive lexicographical works.

In the analysis of surnames special attention is paid to their sound structure and to the phonetic and other sound changes reflected in it, which sometimes seriously hamper the researcher in correctly identifying the given form with its initial state, to reconstruct the primary form.

Ключови думи: фамилно име, прозвище, название на занятие, звукови промени.

Keywords: surname, nickname, name of occupation, sound change.

Предмет на анализ са най-вече фамилни имена (съкр. ФИ), които по-рядко се срещат, или са излезли вече от употреба, поради което са с по-малък шанс да са били вече, както и за в бъдеще да станат предмет на подобен анализ. Самите ФИ, данните за ареала им на разпространение, за най-старо отбелязване и честота на поява (= брой носители) са от КА = *База данни от Компютърния архив картотека на фамилните имена у българите през XX век* в ЦБО „Професор Николай Ковачев“ при ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ във Велико Търново.

Изложението следва по азбучния ред на основите, които впрочем значително се различават едни от други по своята продуктивност.

1. Бааджиев(а) – 1899 г., **9** (6 ж, 3 м); **СЗ** 9: Лч 1, Пл 8. От деятелно тур. *bağcı* ‘лозар’, с наст. *-ci* (-джия) от тур. *bağ* ‘лозе’. Възможно е и от прз. на базата на тур. *bağıcı* ‘1. магьосник. 2. който заблуждава’, известно като съставка на сложното *гьозбояджия* ‘хитрец, шмекер, фокусник’, сближено с различното от него *бояджия* (Младенов 1951: 497; БЕР 1: 306).

2. ФИ от *базиргян* ‘търговец’, което Ст. Илчев (Илчев 1969: 59)¹ извежда „от остар. *базиргян* ‘търговец’ (пер.-тур. *bazirgân*)“, липсващо в АкТБР, според БЕР (1: 26), „от тур. *bazirgian* от перс. *bazar* ‘пазар, тргуване’ и *gian* ‘който прави, върши нещо’“, а по-добре от „перс. суф. *-gân*“ (Škaljić 1966: 126). Илчев го открива в 4 ФИ (†*Базаргиянов*, †*Базергенски*, *Базиргиянов* и *Безергиянов*), а *Базиргиянов* намираме у Заимов (1988: 262).

Тук ще прибавим други 15 на брой.

2.1. Базергиянов(а) – 1906 г., **17** (7 ж, 10 м); **ЮИ** 1: СтЗ 1; **СИ** 3: Гб 3; **СЗ** 4: Лч 4; **ЮЗ** 9: Кд 9. То е с по-ниско и широко учленявано *и* (> *e*) или хиперкор. правописно *e* вм. **и* от *Базиргиянов* (у Илчев 59); срв. с.-х. *bazêrdân* (Škaljić 1966: 126).

2.2. Базиргиянска – 1920 г., **2** (2 ж); **ЮЗ** 2: Кд 2. Паралелно на *Базиргиянов* (у Илчев 59), с по-честата на югозапад наст. *-ски*.

2.3. Безергенов(а) – 1895 г., **40** (20 ж, 20 м); **ЮИ** 3: Бс 2, Кж 1; **СИ** 1: Вн 1; **ЮЗ** 36: Пд 15, См 21. С по-ниска артикулация на гласната от втората сричка **и* (> *e*) от *Безиргенов* (2.7.), или с изравняване на гласните по тембър.

2.4. Безиргиянов(а) – 1913 г., **37** (19 ж, 18 м); **ЮИ** 9: Бс 2, Кж 7; **СИ** 10: Вн 7, ВТ 1, Рс 2; **ЮЗ** 18: Пд 18. От *безиргян*, от пер.-тур. *bezirgân* ‘търговец’ (Янчев 1992: 55), остар. ‘търговец, търгаш’ (АкТБР 167).

2.5. Бизиргиянова – 1959 г., **1** (1 ж); **ЮЗ**: Кд. С редуцирано *e* (> *и*) от *Безиргиянов* (2.4), вариант на *Базиргиянов* (у Илчев 59).

2.6. Бизергиянов – 1948 г., **3** (3 м); **СИ** 1: ВТ 1; **ЮЗ** 2: Кд 1, Пд 1. С разместване на гласните (метатеза) в първите две срички (*e – и > и – e*) от *Безиргиянов* (2.4).

2.7. Безиргенов(а) – 1903 г., **7** (2 ж, 5 м); **ЮЗ** 7: См 7. С екав изговор на *я* вм. *Безиргиянов* (2.4).

2.8. Бързигянов(а) – 1944 г., **2** (1 ж, 1 м); **ЮЗ** 2: Кд 2. С редукция на гласната в първата сричка (*a > ъ*) и метатеза (*ързир > ързи*) от *Базиргиянов* (у Илчев 59).

2.9. Безирганов(а) – 1960 г., **7** (2 ж, 5 м); **ЮИ** 7: Кж 7. От *Безиргиянов* (2.4.), с твърда съгласна *г* вм *г’* в изходна турска основа, съответстваща на перс. *bazîrgan*.

2.10. Баздрагиянов(а) – 1913 г., **12** (8 ж, 4 м); **ЮЗ** 12: Бл 11, Пд 1. От **баздрагян* с упод. (*a – и > a – a*) от *баздригян* (РБЕ 2: 378, s.v. базиргян), с епент. *д* (**зр > здр*), като с.-х. *bazdnđân* (Škaljić 1966: 126), от **базригян*, а то – с метатеза (*зир > зри*) от *базиргян*.

¹ За краткост библиографското позоваване по-нататък ще включва само името на автора и страницата, напр. Илчев 59.

2.11. **Биздригянов(а)** – 1903 г., 4 (2 ж, 2 м); **ЮЗ** 4: Бл 4. С епентет. *д* (*зр* > *здр*) от **бизригян*, което е с редуц. *е* (> *и*) и метатеза (**безър-* > *бизр̀и-*) от **безиргян*, заето от пер.-тур. *bezirgân* ‘търговец’; срв. *Безиргянова* (2.5.), *Биздрагянов* (2.10).

2.12. †**Бъздриганов**, липсващо в КА, според Илчев 96, Бл, „може би видоизменено от Боздуганов (?)“, което е неприемливо поради голямото фонетично различие между двете форми. То е с редуцирано *а* (> *ъ*), с епентет. *д*, както *Баздрагянов* (2.10), а с компонент (суфикс) *-ган-*, както *Безирганов* (2.9).

2.13. **Боздрагянова** – 1942 г., 2 (2 ж); **ЮЗ** 2: Бл 2. Ако не с *о* от *ъ* под акцент, може би е с погрешно *о* вм. *а* от *Баздрагянов* (2.10.), срв. и †*Бъздриганов* (2.12.).

2.14. **Базирянов(а)** – 1933 г., 2 (1 ж, 1 м); **ЮЗ** 2: Сф 2. От **базирян* (пер.-тур. *bazirgân*) ‘търговец [и т.н.]’, както в диал. (костур.) *бизир̀я̀нин* ‘търговец на дребно’ (БДиал 8: 210, s.v. **бирзй̀я̀нин**) и умалит. *базир̀я̀нче* (Барболова 2013: 51), с изпадане на тур. *г* в позиция между сонорна *р* (лат. *r*) и гласна, срв. *Базиргянов* (у Илчев 59).

2.15. **Базигянов** – 1919 г., 2 (2 м); **ЮЗ** 2: Кд 2. Може би с правописно пропуснато *р* вм. *Базиргянов* (у Илчев 59) или *Базигрянов* (у Заимов 1988: 262).

3. Бехчийски(а) – 1910 г., 5 (2 ж, 3 м); **ЮЗ** 5: Пз 1, Сфг 4. От прозвище според занятие **бехчия*, с редица промени от неотбелязано в лексикографията **безчия* (> **бесчия* > **бешчия* > **бехчия*), с наст. *-чия* (от тур. *-çi*) от основа, също неотбелязана, **бес/*без*, от тур. *bez* ‘ленен или памучен плат, платно, басма; парцал, пачавра; пелени’ (Янчев 1992: 55). Срв. макед. *бесчија* ‘платнар’ (Јашар-Настева 2001: 73).

4. Варгов(а) – 1930 г., 18 (12 ж, 6 м); **ЮИ** 16: Бс 7, СтЗ 1, Хс 8; **СЗ** 1: Вц 1; **ЮЗ** 1: Сфг 1. Липсва у Илчев, а у Ковачев 1995 няма ЛИ **Варг(о)*. По произход и значение като рус. ФИ *Varga*, от унг. *varga* ‘сапожник (чизмар)’ (Унбегаун 1995: 274), рум. ФИ *Varga* (Jordan 1983: 480), хърв. (1697 г.) ФИ *Varga* (Skok 3: 566; Šimunović 1995: 62, 106, 115, 380), словаш. *Varga* (Majtán 2014: 11, 31), чеш. *Varga* (Moldanová 1983: 261). Формата *Варгов* е словообразователна адаптация на чуждото *Varga/Varga*. Съдейки по хронологията и ареала на поява, в България то ще е внесено от руски белогвардейци.

5. Гюверджиева – 1951 г., 1 (1 ж); **ЮЗ** 1: Сфг 1. От прозвище според занятие от неотбелязано в българската лексикография **гюверджия*, с редукция и синкопа от **гювериджия*, с наст. (тур.) *-ci* (> *-джия*) от тур. *göveri* ‘зеленина, зелено; зеленчук, зарзават’ (АкТБР 503).

6.1. **Даладжиев** – 1976 г., 1 (1 м); **ЮЗ** 1: Пз 1. От липсващо в лексикографията **дал(а/ъ)джия*, от тур. *dalici* ‘гмуркач’ (АкТБР 308). Срв. *Далджиев* (6.2.).

6.2. **Далджиев(а)** – 1945 г., 2 (1 ж, 1 м); **ЮИ** 1: Бс 1; **ЮЗ** 1: См 1. Със синкопа на *а* от преакцентната сричка вм. *Даладжиев* (6.1.).

7.1. **Деменджиев(а)** – 1911 г., 6 (4 ж, 2 м); **ЮИ** 1: Яб 1; **ЮЗ** 5: Бл 2, Пз 1, Пд 2. От прозвище според занятие *деменджия*, с делабиализация (*ю* > *и*) и

по-ниско и широко учленяване на *и* (> *е*) от *дюменджия* ‘кърмчия, кърмилар на кораб или ладия’ (Младенов 1951: 633; 1119, s.v. кърмач), с наст. -*джия* от диал. *дюмѐн, димѐн* ‘кормило на лодка’, от ит.-тур. *dümen*, или направо от тур. *dümençi* ‘кормчия’ (БЕР 1: 391, 469).

7.2. **Деменжиев** – 1911 г., **1** (1 м); **СИ** 1: ВТ 1. С опростяване на *дж* (> *ж*) от *Деменджиев* (7.1.).

8.1. **Дервенджиев(а)** – 1924 г., **2** (1 ж, 1 м); **ЮЗ** 2: Пд 2. От деят. *дервенджия*, с което са били наричани „в Турско време жителите на някои планински села, които са били задължени да пазят пътищата и клисурите“ (Геров 6: 90). То е образувано с наст. -*джия* от *дервѐн(т)*, в основата с *в* вм. *б* от грц. *δερβένη* от пер.-тур. *derbent* (БЕР 1: 344).

8.2. **Дервенджийски(а)** – 1903 г., **19** (9 ж, 10 м); **СЗ** 11: Мт 11; **ЮЗ** 8: Сфг 8. Паралелно на *Дервенджиев* (8.1), с наст. -*ски* вм. -*ов*.

9. **Дерманджиев(а)** – 1930 г., **4** (3 ж, 1 м); **ЮИ** 1: Бс 1; **ЮЗ** 3: Пз 2, Сф 1. От неотбелязано в лексикографията **дерманджия*, което на различни места би могло да означава ‘който спасява, помага в неволя; дава телесна сила, цяр, лек; енергия, надежда; средство, начин’. Образувано е с наст. -*джия* от *дерман* ‘мир, спокойствие’ (Геров 6: 90), ‘телесна сила’, ‘цяр, лек’ и др., от пер.-тур. *derman* (вж. БЕР 1: 345), или направо от пер.-тур. *dermançi*, заето и в ср.-хр. *dermàndži* ‘който спасява, който помага в неволя’ (Škaljić 1966: 213).

10.1. **Дермеджиев(а)** – 1908 г., **57** (29 ж, 28 м); **ЮИ** 15: Бс 5, Кж 4, Сл 1, СтЗ 3, Хс 1, Яб 1; **СИ** 11: Вн 4, ВТ 3, Гб 2, Рс 2; **ЮЗ** 31: Бл 4, Кд 2, Пд 6, См 7, Сфг 11, Сф 1. От деятелно име **дермеджия*, образувано с наст. -*джия* от *дерме* ‘копринено, памучно тънко платно, с копринени кенари/ивици’ (Геров 6: 90; Младенов 1951: 524), „от тур. *derme*, произв. от *der-mek* ‘набирам’ (БЕР 1: 345, с грешка „тъмно“ вм. *тънко* [платно]).

10.2. **Дермеджийски(а)** – 1908 г., **6** (3 ж, 3 м); **ЮЗ** 6: Пз 2, Сф 4. Паралелно на *Дермеджиев* (10.1), с наст. -*ски* вм. -*ов*.

11.1. **Джеракова** – 1928 г., **3** (3 ж); **ЮЗ** 3: Пд 1, См 1, Сфг 1. Както *Джерахов*, „от диал. *джерàх* ‘лекар на рани и счупени кости; народен хирург (ар.-тур. *segah*)““ (Илчев 1969: 165), но с *к*, застъпващо *х*, може би у преселници, както в мак. *акмак, акчија* и др. под. от тур. *ahmak, ahçi* и др. (Јашар-Настева 2001: 189). В отделни случаи може да се отнася за диал. (Лом) *джерàк* ‘птица герак’ в основата (БЕР 1: 360).

11.2. **Джерикаров(а)** – 1954 г., **2** (1 ж, 1 м); **ЮИ** 2: СтЗ 2. С редуцирано **е* (> *и*) в средисловието от *Джерекаров*, което е с асимилация (*е – а > е – е*) вариант на *Джеракаров*, от **джерекàр*, което, подобно на макед. *ѓеракар*, субституира тур. **segahkâr*, с основа от ар.-тур. *segah* ‘хирург; *остар.* лечител’ и плеонастичен суфикс -*кар* от перс. *kârdân* ‘правя’ (Селимски 2012: 518 [= Селимски 2016: 164, 165]).

11.3. **Джеркарова** – 1938 г., **1** (1 ж); **ЮИ** 1: СтЗ 1. Според Илчев 165, Казанлък, „съкрат. от диал. *Джерекаров*“, с погрешно извеждане „от диал. **дже-*

рекàр ‘който джерека (говори шумно и кресливо)’^с, а е от същия произход, както *Джерикаров* (11.2).

11.3. **Жиравова** – 1971 г., 2 (2 ж); СЗ 2: Пл 2. С опростяване на **дж* (> *ж*), редукция на **e* (> *и*) и диал. замяна на тур. *h* с *к*, както в *Джеракова* (11.1), по-близо до него отколкото **ФИ Журакова** (за него у Селимски 2012: 521 [= Селимски 2016: 167]), което е с лабиализация на *и* (> *у*) в позиция след *ж*.

11.4. **Жиряков(а)** – 1943 г., 3 (2 ж, 1 м); ЮЗ 3: Сфг 3. Може би както *Жиравова* (11.3), с рядко срещана палатализация на *p* в позиция след предната гласна *и*, както в *байрàк* и говор. *байряк*, *байрàm* и *байрям* (Младенов 1951: 99–100).

12. **Драгатов(а)** – 1921 г., 15 (9 ж, 6 м); ЮИ 12: Бс 12; ЮЗ 3: Сфг 2, Сф 1. От обл. **драгàтин** ‘пъдар’ (Геров 1: 364; Младенов 1951: 593), заемка от грц. *δραγάτης* ‘пъдар; пазач на лозе’ (БЕР 1: 418).

13.1. **Екинджиев(а)** – 1928 г., 5 (3 ж, 2 м); ЮИ 5: Кж 5. От прозв. според занятие **екинджия*, с наст. *-джия* от *екìn* ‘сеитба; посев’, от тур. *ekin* (срв. БЕР 1: 485; РРОДД 126), или направо от тур. прреч. *ekinci* ‘сеяч, земеделец’. Но не е изключено **екинджия* да е възникнало по фонетичен път – чрез частична асимилация (*мдж* > *ндж*) от *екимджия*, което е с плеонастична наст. *-джия*, прибавена към остар. нар. *еким-ин* (от *хекимин* ‘лекар’), от ар.-тур. *hekim*. Във всеки случай това е по-вероятно, отколкото извеждането – обратно – на „диал. **екимджия* [...] от тур. *ekinci* ‘сеяч, земеделец’“ (Илчев 1969: 195, s.v. Екимджиев).

13.2. **Екенджиева** – 1946 г., 1 (1 ж); ЮИ 1: Кж 1. Появата на облик с гласна *e* вм. гласната *и* в същия ареал (Кж), от който е и *Екинджиев* (13.1.), трябва се дължи на свръхстарателен изговор или/и правопис.

13.3. **Икенджиева** – 1914 г., 1 (1 ж); ЮИ 1: СтЗ 1. Началната гласна *и*- тук трябва да е от редуцирано **e*- (> *и*-), а средисловното *e* на мястото на очаквано *и* се дължи на свръхстарателност, срв. *Екинджиев* (13.1.).

13.4. **Икинджиева** – 1910 г., 1 (1 ж); ЮЗ 1: См 1. То е с редуцирано **e*- (> *и*-) вм. *Екинджиев* (12.1), или – евентуално – от прозвището *Икинджия*, от тур. *ikinci* ‘втори’.

14. **Ерменджиева** – 1914 г., 1 (1 ж); СИ 1: Тщ 1. От название на занятие **ерменджия*, образувано с наст. *-джия* от тур. *eğirten* ‘вретено’. Относно значението срв. *Вретенаров* (у Илчев 1969: 117).

15. **Кавакчиев(а)** – 1925 г., 13 (7 ж, 6 м); ЮИ 13: Кж 13. С плеонастичен суфикс *-чия* и промяна **фч* > **хч* > *кч* от **кава̀х* (< *кава̀ф*) ‘(остар.) търговец на обуща’, както *Кавàев* (Илчев 1969: 229). Едва ли от *кава̀к* ‘топола’ или вм. *Кабакчиев*.

16.1. **Каекчиев(а)** – 1937 г., 5 (3 ж, 2 м); ЮЗ 5: Пд 5. От *каикчия* ‘лодкарь’, с наст. *-чия* от *кайк* ‘(диал., остар.) ‘ладия’, от тур. *kaık*, или направо от тур. *kaıkçı* (вж. БЕР 2: 142, където и др. значения). Гласната *e* на мястото на *и* в основното *каикчия* би могла да изглежда и като плод на свръхстарателен

правопис (с оглед на редукцията). Но това би означавало, че се базираме само върху формата на заемката *каикчия*. И бихме сгрешили, ако нямаше вар. *Каякчиев* (16.2.).

16.2. **Каякчиев(а)** – 1908 г., **9** (6 ж, 3 м); **ЮИ** 9: Кж 7, Хс 2. То е с пониска и широка гласна **а** (правоп. *а*) като субституция на тур. *ı*, т.е. като основащо се върху заемка **кайцкчъ-* (< тур. *kaıkcı*). Затова вар. *Каекчиев* (16.1.) бихме определили и като форма с преглас на задноезичния субститут (*а* или **ъ*) на тур. *ı* – в предно *е* или *и* (в позиция след **й*).

16.3. **Кайчиев** – 1910 г., **1** (1 м); **ЮЗ** 1: Пд 1. Появата на суф. *-чия* (а не *-джия*) постулира не *-й* като изглас на основата, а беззвучна съгласна, както е при *Каекчиев* и *Каякчиев*. И до облика *Кайчиев* се е стигнало през недокументирания вариант **Каикчиев* – в резултат от опростяването на консон. група *-кч-* (> *-ч-*), настанало след полувокализацията на предходното *-и-* (> *-й-*) в позиция след гласна в предполагаемия вариант **Кайкчиев*.

17. **Калджиев(а)** – 1910 г., **10** (6 ж, 4 м); **ЮЗ** 10: Бл 8, Пд 2. От остар. *калджия* ‘работник, който бърка кал за строеж’, с наст. *-джия* (БЕР 2: 155).

18.1. **Калъкчиева** – 1923 г., **1** (1 ж); **ЮЗ** 1: Сфг 1. От *калъкчия* ‘който остри саби; точилар на саби’, но не „с *-к-* по думи като *ибрикчия*, *калпакчия* и мн. др.“ (БЕР 2: 179), а с дисимиляция (**чч* > *кч*) от *калъччия*, с наст. *-чия* от *калъч* ‘сабя, голям нож [и мн. др.]’ (БЕР 2: 180), или направо от тур. нар. *kılıççı*. А освен това, имаме и диалектна (Родопи) форма *калък* ‘извита сабя’ (РодСб 5: 309).

18.2. **Калъкчийска** – 1917 г., **1** (1 ж); **ЮЗ** 1: Кд 1. Паралелно на *Калъкчиева* (18.1), с наст. *-ски* вм. *-ов*.

19.1. **Кошаров(а)** – 1892 г., **104** (51 ж, 53 м); **ЮИ** 23: Бс 1, Сл 7, Хс 2, Яб 13; **СИ** 72: Рз 19, Рс 51, Дч 2; **ЮЗ** 9: Пд 4, Сфг 5. Илчев 274, Панаг, ВТ, Рс, Иваново (Рс), Яб, смята „от *кошара* (имал кошара с овце); срв. Стоков“, което едва ли е приемливо от словообразователно гледище. Срв. рум. ФИ *Coşaru*, от *coşâr* (Jordan 151), т.е. ‘1. коминочистач; 2. кошничар’. Срв. и диал. (Брегово, Вд) *кошар* ‘работник на вършачка, който я захранва с жито’ (Младенов М. 1969: 239).

19.2. **Кошарски(а)** – 1894 г., **93** (51 ж, 42 м); **ЮИ** 1: СтЗ 1; **СЗ** 2: Вц 1, Пл 1; **ЮЗ** 89: Бл 1, Пк 41, Сфг 47; Чужб 1. Паралелно на *Кошаров* (19.1.), с наст. *-ски* вм. с *-ов*.

20.1. **Кошаров** – 1909 г., **1** (1 м); **ЮЗ** 1: Сфг 1. Илчев 274, без локализация, не тълкува. То е със синкопа на гласната *а* в средисловието на *Кошутаров* (20.2.).

20.2. **Кошутаров** – 1919 г., **1** (1 м); **ЮЗ** 1: Кд 1. От *кошутар* ‘ловец на кошути’, с наст. *-ов* от *кошута*, паралелно на *Кошутарски* (у Илчев 274).

21. **Кърмарова** – 1948 г., **2** (2 ж); **ЮЗ** 2: Пз 1, Сф 1. От диал. (Банско) *кърмарин* ‘водач на жетварска дружина, драгоманин’ (БЕР 3: 213), което е с метатеза и редукция (**кра* > *кър*) от *крамар-*, заето и в други славянски и балкански езици (БЕР 2: 714). „На Балкана тази немска заемка са разпространили

дубровнишките *крамари*“, за да се окаже тя и „в един турски ферман от 1622 г.“ в облика „*kiğamar*“ (Skok 2: 178, s.v. *kràma*), в БЕР (2: 714) неточно: *kiğmar*.

22. Кърмачев(а) – 1947 г., **2** (1 ж, 1 м); **ЮЗ** 2: Пз 1, Пд 1. От *кърмач* „който оправя кърмилото или кърма на кораб или ладия; тур. деменджия“ (Младенов 1951: 1119). Относно значението срв. *Демен(д)жиев* (7.1-2).

23.1. Лейлекчиев – 1970 г., **1** (1 м); **СИ** 1: Гб 1. От **лейлекчия* ‘който отглежда щъркел(и)’, образувано с наст. *-чия* от *лейлек*, от тур. *leylek* ‘щъркел’ (БЕР 3: 350), или направо от тур. **leylekçi*.

23.2. Лелекчиев(а) – 1913 г., **3** (2 ж, 1 м); **СИ** 3: Гб 3. От **лелекчия*, с наст. *-чия* от *лелек* ‘щъркел’, което е с изпадане на *й* (*ей* > *е*) от *лейлек*.

24. Лингоров(а) – 1902 г., **31** (16 ж, 15 м); **ЮИ** 1: СтЗ 1; **СИ** 13: Гб 12, Сс 1; **СЗ** 3: Лч 3; **ЮЗ** 13: Сфг 13; Чужб 1. Илчев 304, НП, Сщ, Пл, Тр, Слокощица (Кд), Кд, фам. *Лингоров* и *Лингурски* смята „от диал. *лѝнгур* ‘1. циганин коритар; 2. прен. скитник’ (от рум. *lingurar*)“. Наложителна е корекция: изходното рум. *lingurár* значи „(циганин) лъжичар“, произв. от *lingurǎ* ‘лъжица’“ (БЕР 3: 410, под *лѝнгур*² и *лѝнгура*). Вариантът *Лингоров* е с хиперкор. *о* вм. *у*.

25.1. Луладжиев(а) – 1904 г., **25** (14 ж, 11 м); **СИ** 19: Гб 1, Рз 4, Ш 14; **СЗ** 6: Лч 6. От деятелно име **луладжия* ‘който прави/продава лули’, за което няма потвърждение в БЕР 3. Срв. *Люледжиев* (25.2.),

25.2. Люледжиев(а) – 1938 г., **6** (4 ж, 2 м); **ЮЗ** 6: Бл 3, Сфг 3. От *люледжия* ‘(остар.) занаятчия, който произвежда лули’ (РБЕ 8: 827), от тур. *lüleci*, с наст. *-ci* от пер.-тур. *lüle* ‘лула’.

26.1. Мехтеров(а) – 1905 г., **44** (23 ж, 21 м); **ЮИ** 7: СтЗ 1, Хс 6; **СЗ** 1: Мт 1; **ЮЗ** 36: Пз 32, Сфг 4. Според Илчев 331, Пн, „от диал. *мехтѐр* ‘гайдар или изобщо свирец’ (тур. *mehter*)“. Забележката, „*мехтѐр* ‘гайда’ [...] не е регистрирано другаде“ (БЕР 3: 772) е неоснователна – Илчев тълкува *мехтѐр* не като ‘гайда’, а като ‘гайдар или изобщо свирец’, а Геров (3: 62) отбелязва *мехтер* „в песни за свирец“, което е „от тур. *mehter* ‘военна музика’“ (БЕР 3: 774). Тур. *mehter* е от перс. *mihter* ‘по-голям, великан’, сравн. степен от *mih* ‘голям’ с наст. за сравн. степен *-ter* (Škaljić 1966: 455, s.v. *mèkter*, *mèhter*).

26.2. Мефтерска – 1926 г., **1** (1 ж); **СЗ** 1: Вц 1. От **мефтер*, срв. макед. (нар. поет.) *мефтер* ‘svirač’ (PMJ 1: 412), с консонант *ф* като субституция на **х* (*хт* > *фт*) от *мехтер*, с наст. *-ски* вм. *-ов*, паралелно на *Мехтеров* (26.1.).

26.3. Мевтерски – 1921 г., **1** (1 м); **СЗ** 1: Вц 1. С хиперкоректно *в* вм. **ф*, което субституира **х* от състава на основата *мехтѐр* ‘(нар.) свирец’, срв. *Мехтеров* (26.1.).

26.4. Метерев – 1990 г., **1** (1 м); **ЮЗ** 1: Бл 1. От диал. **метѐр*, с изпадане на **х* от *мехтѐр*, в нар. песни ‘свирец’, от тур. *mehter* ‘военна музика’ (БЕР 3: 774).

26.5. Мехтаров – 1932 г., **1** (1 м); **ЮЗ** 1: Пз 1. Срв. *Мехтеров* (26.1.), от което се различава по гласната *а* в изгласа на основата, дължаща се на по-широкото може би учленяване на гласната *е* в турския суфикс *-ter* (от перс. *-tār*),

или – по-вероятно – на смесването му на българска почва с наставката *-ap* особено като се има предвид по-голямата честота на ФИ с *-tar-* в основата – 205 срещу 47 с *-ter-* (от общо 252).

26.6. **Михтаров(а)** – 1951 г., **5** (1 ж, 4 м); **ЮЗ 5**: Пз 1, См 4. С редукция на **e* (> *u*) от *Мехтаров* (26.5.).

26.7. **Михтарев(а)** – 1902 г., **46** (28 ж, 18 м); **СИ 2**: Сс 2; **ЮЗ 44**: Пз 10, Пд 10, См 24. Както *Михтаров* (26.6.), но с наст. *-ев* (поради смесване с бълг. наст. *-ар*).

26.8. **Михтарски(а)** – 1884 г., **148** (79 ж, 69 м); **СЗ 1**: Лч 1; **ЮЗ 145**: Бл 75, Кд 5, Пд 4, См 59, Сфг 2; Чужб 2. Паралелно на *Михтаров* (26.6.), но с наст. *-ски*, характерна повече за югозапада (Ангелова-Атанасова 1999).

26.9. **Мифтаров(а)** – 1961 г., **4** (2 ж, 2 м); **ЮЗ 4**: Бл 4. С редукция на **e* (> *u*) и субституция на **x* с *ф* от *Мехтаров* (26.5.).

26.10. **Мивтаров** – 1905 г., **1** (1 м); **ЮЗ 1**: Бл 1. С редукция на **e* (> *u*) и застъпване на **x* с **ф* (тук хиперкоректно правописно *в*) от *Мехтаров* (26.5.).

27.1. **Мижаров** – 1910 г., **1** (1 м); **ЮЗ 1**: Сфг 1. С редукция на *e* (> *u*) от *межар* ‘който работи някому *межия*, било на полето, било в къщи’ (Геров 6: 206).

27.2. **Мижарков(а)** – 1923 г., **21** (12 ж, 9 м); **ЮЗ 21**: Бл 21. С умалит. наст. *-ко* от **мижар* (< *межар*), както при *Мижаров* (27.1).

28. Осемнадесет ФИ от **налбант(ин)** ‘подковач’

В приведените у Илчев 7 ФИ и в още 11 други се откриват 12 варианта на тази основа: *налбант*, *налбанд*, *налбат*, *налбан*, **налбанче*; *ламбант*, *ламбанд*, *ламбад*, *ламбан*, *албант*, *албат* и *лабат*. А в БЕР (3: 300) е отбелязано и диал. *ламбàтин*.

Ще се спрем – по-накратко – най-напред на 7-те ФИ, отбелязани у Илчев.

28.1. **Налбантов**, по данни от КА с 2399 носители, с най-голяма концентрация (1301 носители) на ЮЗ, Илчев 353 извежда „от *налбантин* ‘подковач’ (пер.-тур. *nalbant*)“.

28.2. †**Налбандов**, липсващо в КА, Илчев 353 привежда при *Налбантов* (28.1). То е с *-д* в изгласа на основата според редуването в тур. *nalbant*, *nalbandi*, по-точно в перс. *-bānd* в словообразователния му строеж. Срв. грц. ФИ *Nalbandi(s)* и рум.-арм. *Nalbandian* (Jordan 1983: 323).

28.3. **Налбатски(а)** – 1885 г., **93** (51 ж, 42 м); **ЮИ 3**: СтЗ 2, Хс 1; **СЗ 7**: Вд 3, Лч 4; **ЮЗ 83**: Бл 7, Кд 12, Пз 20, Пк 12, Пд 3, Сфг 6, Сф 23. Илчев 353, Бт. и Дп., смята „от диал. *налбàтин*, вж. *Налбантов*“ (28.1.) – с наст. *-ски* вм. *-ов* вариант на *Налбатов* (28.12.).

28.4. †**Налбацки**, липсващо в КА, Илчев 353, Бт. и Дп., смята „от диал. *налбàтин*, вж. *Налбантов*“, а по-точно – с наст. *-цки* (< *-тски*) вм. *-ов*, вариант на *Налбатов* (28.12.).

28.5. †**Ламбански**, липсващо в КА, Илчев 296, Пд, смята „видоизменено от *Налбантски*“. По-точно ще е да се счита най-близък вариант – с наст. -ски вм. -ов – на *Ламбанов* (28.15.), срв. *Налбантов* (28.1.).

28.6. †**Албатски**, липсващо в КА, според Илчев 45, Лопян (Бт), е „вм. *Налбатски*, *Налбантски*“. А по-точно – от диал. (Доброславци, Сф) *албатин* ‘подковач’, от *налбат*, с изпадане на **н** от изгласа (-нт > -т), както в *Налбантов* (28.12.), а и на началното **н**-, както в *Албантов* (28.16.)

28.7. †**Ламбандов**, липсващо в КА, Илчев 296, Сс, не анализира. То е паралелно на *Ламбантова* (28.14), от *ламбант(ин)* ‘подковач’, с диал. озвучаване (*нт > нд), особено в съседство с арумънско население, срв. грц. ΦΙ Nalbandi(s) и рум.-арм. Nalbandian (Jordan 1983: 323). Впрочем, с изгласно -д е и турската основа в косвен падеж, от перс. -bānd в тая съставка; срв. †*Налбандов* (28.2.).

28.8. **Налбантски(а)** – 1914 г., **31** (13 ж, 18 м); **ЮИ** 1: Ст3; **СИ** 6: Рс 3, Ш 3; **ЮЗ** 24: Бл 4, Пз 5, Пк 2, Пд 9, Сфг 1, Сф 3. С наст. -ски вм. -ов вар. на *Налбантов* (28.1.).

28.9. **Налбанчев(а)** – 1911 г., **9** (5 ж, 4 м); **СИ** 9: Вн 9. От образувано с умалит. наст. -че прозвище според занятие **Налбантче(то)*, с изпадане на **т** (нтч > нч), за което срв. *Налбанов* (28.10) и сл. Относно умалителната наставка срв. *Пейнирков* (30.6.).

28.10. **Налбанов(а)** – 1911 г., **5** (3 ж, 2 м); **ЮИ** 1: Хс 1; **СИ** 2: Рз 1, Рс 1; **ЮЗ** 2: Сфг 2. От прозвище **налбан*, с изпадане на крайната съгласна -т от *налбант* ‘подковач’, както при *дервент* и *дервен* (БЕР 1: 344), *пайвант* и *пайван* (БЕР 5: 12) и др., т.е., вариант на *Налбантов* (28.1), от тур. *nalbant* (БЕР 4: 481). Срв. рум. ΦΙ *Nalban*, от *nālban*, вариант на *nālbant* ‘подковач’ (Jordan 1983: 323).

28.11. **Налбански(а)** – 1904 г., **99** (46 ж, 53 м); **СИ** 1: Ш 1; **ЮЗ** 98: Пз 1, Пд 89, См 2, Сфг 6. С наст. -ски вм. -ов, вариант на *Налбанов* (28.10).

28.12. **Налбатов** – 1952 г., **1** (1 м); **ЮЗ** 1: Кд 1. От прозвище **Налбат*-, с изпадане на **н** от изгласната коносон. група -нт (> -т), както производното *налбатлък* ‘занятие на налбант’ (БЕР 4: 481). Срв. *Налбантов* (28.1.).

28.13. **Налбадски(а)** – 1912 г., **3** (2 ж, 1 м); **ЮЗ** 3: Сфг 3. От основа **налбад*-, с изпадане на съгласната **н** от изгласната консон. група -нд (> -д) в основата *налбанд*- на ΦИ *Налбандов* (28.2). Срв. и *Налбатски* (28.3).

28.14. **Ламбантова** – 1899 г., **2** (2 ж); **ЮИ** 1: Бс 1; **СИ** 1: Гб 1. От диал. *ламбат* ‘налбант’ с частична асимилация *нб* > *мб* от *ланбант*, което е с метатеза (*лан* < *нал*) от *налбант(ин)* ‘подковач’ (БЕР 3: 300, 304) – паралелно на *Налбантов* (28.1.).

28.15. **Ламбанов(а)** – 1920 г., **8** (4 ж, 4 м); **ЮИ** 3: Бс 3; **ЮЗ** 5: Пд 1, Сфг 4. От основата на *Ламбантов*- (28.14), с изпадане на изгласното -т (-нт > -н), както при *Налбанов* (28.10.). Срв.: Нено Димитаръ *Ламбанъ* и Христо Милковъ *Ламбанъ*, от Габрово, спомоществатели на Месецослов (Сичан-Николов 1840: 129). А може да е и с метатеза *Налбан*- > *Ламбан*-.

28.16. **Албантов(а)** – 1916 г., **5** (3 ж, 2 м); **ЮИ** 4: Бс 2, Кж 1, Хс 1; **СИ** 1: Вн 1. От диал. (Царибродско) *албантин* ‘подковач’, с изпадане на началната съгласна *н*- от *налбант* – дисимилаторно изчезване – от тур. *nalbant* (БЕР 4: 481).

28.17. †**Лабат**, липсващо у Илчев и в КА, отбелязано в Г. Митрополия (Пл.: Гюро Й. Лабат, тел. 297). Срв. и диал. (Буковец, Вд) *лабàтин* ‘подковач, налбантин’, „от *ламбàтин*“ (БЕР 3: 262).

28.18. **Налбантянов** – 1969 г., **1** (1 м); **СИ** 1: Вн 1. Словообразователна адаптация с наст. *-ов* на арменското ФИ *Налбантян*, с наст. *-ян* (< арм. *-ean*) от *налбант*- (от пер.-тур. *nalbant*), срв. *Налбантов* (28.1.).

29. Пауров(а) – 1924 г., **12** (4 ж, 8 м); **ЮЗ** 12: Пз 2, Пд 10. От банатското *паур* ‘селянин, земеделец’, от баварско-австр. *paure* = нем. *Bauer* (БЕР 5: 103–104).

30.1. Пейнирджиев(а) – 1942 г., **5** (3 ж, 2 м); **ЮЗ** 5: Сфг 5. Илчев 386, Рс, смята „от пер.-тур. *peynirci* ‘сиренар’”.

30.2. Пейнерджиев(а) – 1894 г., **7** (4 ж, 3 м); **ЮИ** 2: Сл 2; **СИ** 2: Рс 2; **ЮЗ** 3: Сфг 3. С хиперкоректно (правоп. ?) *е* вм. **и* от *Пейнирджиев* (30.1.).

30.3. Пейнерджиев – 1976 г., **1** (1 м); **ЮЗ** 1: Сфг 1. С правоп. *и* (вм. **й*) и по-ниско учленявано (или свръхстарателно [правоп.]) **и* (> *е*) вм. *Пейнирджиев* (30.1.).

30.4. Пийнержиев(а) – 1922 г., **2** (1 ж, 1 м); **ЮИ** 2: Сл 2. С размяна на гласните в първите 2 срички и преход на *дж* в *ж* от *Пейнирджиев* (30.1.).

30.5. Пейнерлиев(а) – 1913 г., **15** (6 ж, 9 м); **СИ** 11: Вн 5, Рс 1, Ш 5; **ЮЗ** 4: Пд 4. С хиперкор. (правописно ?) *е* вм. *и* от *Пейнерлиев* (30.7.).

30.6. †Пейнерков, липсващо в КА, според Илчев 386, „може би сродно с *Пейнирджиев*“ (30.1). Авторът с право се съмнява в извода си, основателен при този вариант, защото основата *пейнир* ‘сирене’ е с акцент върху гласната *й*, на мястото на която няма основание да се явява гласната *ѐ*. При наличие тук и на вар. *Пейнер(д)жиев* и *Пейнерлиев*, с хиперкор. (правописно?) *е* на мястото *и*, или с диалектно по-ниско учленяване на гласната *и* (> *е*), би могло да се предполага подвеждане под облика на простата основа *пейнир* под образа на производните **пейнерджия* и *пейнерлия*.

30.7. Пейнирлиева – 1914 г., **1** (1 ж); **СИ** 1: Ш 1. Илчев 386, Ш, Ветово (Рс), смята „видоизменено от *Пейнирджиев*“. Макар и рядко, все пак се срещат деятелни с наст. *-лия*, като „*песмàллия* с вероятно знач. ‘който пее хубаво’ в нар. пес.“ (БЕР 5: 186). В такъв случай значението би било ‘който търгува *със сирене* (= тур. *peynir ile*)’.

30.8. Пейниров(а) – 1904 г., **25** (14 ж, 11 м); **ЮИ** 4: Кж 4; **ЮЗ** 21: Пд 21. Съкрат. от *Пейнирджиев* (31.1), както се тълкуват подобни ФИ у Илчев. Но Илчев по принцип към това „съкрат[ено] от [etc.]“ добавя нещо, което е правилно с оглед на възникването на „съкращения“, безсуфиксния тип ФИ – направо от името на предмета на занятието. Напр. ФИ *Оцетов* „от *оцет* или

съкрат. от *Оцетаров*“ (Илчев 371), *Хамамов* „от диал. *хамъм* ‘баня’ или съкрат. от *Хамамджиев*“ (Илчев 517) и т. н. А изходната форма на „съкращения тип“ е с определителен член, който при официална употреба се отсича.

30.9. Пейнирков(а) – 1923 г., **2** (1 ж, 1 м); **СИ 2:** ВТ 2. С умалит. наст. *-ко*, както *Пейниров* (30.8), но прибавена не към нариц. *пейнир*, а към основата на прозвището *Пейнир(а)*, та прозвището *Пейнирко* да назовава сина/наследника на *Пейнир(а)*.

31. Пърчарски(а) – 1904 г., **5** (3 ж, 2 м); **СЗ 1:** Мт 1; **ЮЗ 4:** Пд 4. От **пърчър* ‘пастир на пръчове’, с наст. *-ар* от диал. *пърч* ‘козел’, с метатеза *ръ > ър* от *пръч*.

32. Табакаджиев(а) – 1930 г., **3** (2 ж, 1 м); **СИ 3:** Ш 3. От **табакаджия*, с наст. *-джия* от *табакà* ‘кутия за цигари; кожена торбичка за тютюн’, от тур. *tabaka* също (БЕР 7: 733), или направо от тур. **tabakacı* ‘производител/продавач на табак’.

33. Татарджийски(а) – 1909 г., **23** (13 ж, 10 м); **ЮИ 4:** СтЗ 4; **СЗ 18:** Вц 2, Мт 16; **ЮЗ 1:** Сфг 1. От *татарин*, но не като етноним, а с остарялото значение ‘пощаджия, сюрюджия’ (Геров 5: 326), та суфикс *-джия* тук не е плеонастичен (към формация с непродуктивен суфикс), а за различаване на **татарджия* (название на професия) от етнонима *татар(ин)*. Суф. *-джия* не би бил плеонастичен, ако *татарджия* извеждаме от **татаръджия*, т.е. от тур. *tatarı* ‘пощенски гълъб’. Срв. *Татаров* (у Илчев 478).

34. Таяджиев(а) – 1915 г., **5** (2 ж, 3 м); **ЮЗ 5:** Пз 5. От прозвище според занятие с наст. *-джия* от *тай* ‘млад кон още непревит’, от тур. *tau* ‘жребче’.

35. Тавчиев(а) – 1937 г., **2** (1 ж, 1 м); **ЮЗ 2:** Сфг 2. От *тавчия* ‘каменар’ правоп. (сврѣхстар.) вариант на **тафчия*, което е с **фч* вм. *хч*, както в *Тахчиев* (Илчев 479), с дисимиляция (*шч > хч*) вм. *Ташчиев*, от тур. *taşçı* (Илчев 479). Срв. заемката *тавджия* ‘каменар’ (Геров 5: 318), също от тур. *taşçı* „вместо *ташчия*“ (Младенов 1941: 627).

36. Теспечиев(а) – 1915 г., **2** (1 ж, 1 м); **ЮИ 2:** Кж 2. Основата *теспечі*, ар.-тур. *tespihçi*, е с по-широка и ниска артикулация на средисловното *и (> е)* и изпадане на *х* от диал. **теспихчія* ‘майстор/продавач на броеници’, с наст. *-чия* от **теспих*, от ар.-тур. *tespih* [tespi:h] ‘броеница’ или направо от ар.-тур. *tespihçi*.

37. Тишкарски(а) – 1920 г., **4** (1 ж, 3 м); **СЗ 4:** Мт 4. Илчев 486, Берковица, 1961, не коментира. От прозвище **Тишкар*, с наст. *-ар* от *тйшка*, „вместо птичка, втичка“ (Геров 5: 338), ‘врабче’, с фонетично опростяване *-чк- > -шк-*“ (БЕР 8: 64) и изпадане на *п* (*пт- > т-*) на основата *птица*.

38. Томанджиев – 1932 г., **2** (2 м); **ЮИ 1:** Сл 1; **ЮЗ 1:** Пд 1. От деятелно име с наст. *-джия* от диал. *томан*, *туман*, в Ш ‘терлик’, от тур. прреч. *tutan* ‘долни гащи; шалвари’, в Дорково (Велингр.) ‘потури’ (срв. БЕР 8: 109, s.v. томане; 373, s.v. туман²).

39.1. Топанджиев(а) – 1913 г., **10** (4 ж, 6 м); **ЮИ** 1: Бс 1; **СИ** 8: Вн 7, Тщ 1; **СЗ** 1: Пл 1. От *топанджия* ‘тъпанар; който бие тъпан’, което е от диал. *топан* ‘тъпан’ (Геров 5: 345), *топ̀ан* ‘тъпан’ (Копривщица), „с дисимиляция -ъ- (-а-) : -̀̀̀- > -о- : -̀̀̀- от **тъп̀̀̀ан*, *тап̀̀̀ан* (последното с *a* от стб. ж в говорите)“ (БЕР 8: 521–523).

39.2. Топанджийски(а) – 1897 г., **13** (6 ж, 7 м); **СЗ** 13: Вц 12, Пл 1. Паралелно на *Топанджиев* (39.1) с наст. -ски вм. наст. -ов.

39.3. Топанярски – 1945 г., **3** (3 м); **СЗ** 3: Пл 3. От **топаняр* ‘тъпанар; който бие тъпан’, с наст. -ар / -яр от **топ̀̀̀ань*, срв. вар. *топ̀̀̀ан*, *тъпань* и др. (БЕР 8: 521–523).

40. Туфавчиев(а) – 1936 г., **6** (4 ж, 2 м); **СИ** 5: Рс 5; **ЮЗ** 1: Сфг 1. С диал. замяна на *х с ф и хиперкор. (правоп.) в вм. *ф от **тухафчия*, от ар.-тур. *tuhafçı* ‘галантерист’.

41. Тютюнаров(а) – 1899 г., **104** (59 ж, 45 м); **ЮИ** 1: Хс 1; **СИ** 4: Вн 4; **СЗ** 2: Лч 2; **ЮЗ** 97: Бл 63, Пд 5, См 29. От *тютюн̀̀̀ар* (Банско) ‘който се занимава с обработка на тютюн’ (БЕР 8: 599).

И така, в основите на разгледаните 109 ФИ са залегнали 41 названия на стари занятия или професии (занаяти), отдавна непопулярни, забравени. Част от тях се явяват в значително **променен звуков облик**, а някои не са обхванати в лексикографски публикации. За тяхната непопулярност или даже неизвестност говорят както случаите на единична реализация на дадено название като основа на ФИ с минимална честота на поява (брой носители), така и случаите на реализация на едно название в 10 и повече ФИ. Напр. при *мехт̀̀̀ер* (№ 26) ‘гайдар и свирец изобщо’ от пер.-тур. *mehter* ‘военна музика’ 3 варианта на ФИ си поделят 239 души (*Мехтарев* – 44, *Михтарев* – 46, *Михтарски* – 148), други 2 варианта – едва 9 души (*Михтаров* – 5, *Мифтаров* – 4), а останалите 5 ФИ (*Мефтерска*, *Мевтерски*, *Метерев*, *Мехтаров* и *Мивтаров*) имат само по 1 носител. В основите на други 18 ФИ е залегнало названието *налбант(ин)* ‘подковач’ от пер.-тур. *nalbant*, а в основите на трети 20 ФИ – *базиргян* ‘търговец’, от пер.-тур. *bazırgân*. Същевременно, сред изследвания тук антропонимичен материал се откриват 10 названия на занятия в основите на общо едва 20 ФИ, а върху други 22 названия се базира само по 1 ФИ.

Разнообразието на ФИ се дължи в най-голяма степен на звуковите промени, протичали в названието на занятието, което е залегнало в основите им. Но не бива да се забравя, че за това разнообразие известна роля се пада и на наставките за оформяне на ФИ: освен трите основни наставки -ов, -ски и -ин (за жен. -а-/-ја-основи), трябва да имаме предвид и техните позиционни и сложни варианти. Но, с малки изключения, наставките не са причина за грешки при анализа на ФИ. Напр. върху *мехт̀̀̀ер* ‘гайдар, свирец изобщо’ (№ 26) се базира 10 ФИ, в които *мехтер* се явява в още 8 облика: (по азбучен ред) *мевтер*, *метер*, *мефтер*, *мехтар*, *мехтер*, *мивтар*, *мифтар*, *михтар* (повечето не се срещат като отделни думи). Благодарение на суфиксите (-ски и -ов/-ев) има-

ме 2 ФИ повече, но не създават трудности при изучаването на ФИ. Докато, за да отъждествим всеки от 8-те варианта с основния *мехтѐр*, трябва да определим правилно промените, на които те дължат появата си: изходното (пер.-тур.) *mehter* се застъпва с книжовно бълг. *мехтѐр*; неакцентираното *e* се редуцира (в източнобълг. говори) в *и* (*михтар* и др.); съгласната *x* в едни говори изпада (*мехтер* > *метер*), в други се застъпва с *ф* (*мефтер*), на свой ред заменяно с „необеззвучено“ *в* (хиперкор. *мевтер*), а изгласното *-тер* се застъпва с *-тар* най-вече поради смесване с бълг. наст. *-ар*, както в близките по значение *гайдар*, *гъдулар*, *тъпанар*.

А понякога се срещат и наставки от плеонастичен тип – прибавяни към напълно оформено название като маркер на словообразователно-семантичния тип. Така покрай *Джераков-*, *Жиравков-* и др. (11.1) от ар.-тур. *ceğrah* ‘хирург; остар. лечител’ имаме и *Джерикаров* от тур. **ceğrahkâr*, от ар.-тур. *ceğrah* и суфикс *-kâr* от перс. *kârdân* ‘правя’.

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

Бл	Благоевград	Пл	Плевен
Бс	Бургас	Рз	Разград
Бг	Ботевград	Рс	Русе
Вд	Видин	СЗ	северозапад
Вн	Варна	СИ	североизток
ВТ	Велико Търново	Сл	Сливен
Вц	Враца	См	Смолян
Гб	Габрово	Сс	Силистра
Дч	Добрич	СтЗ	Стара Загора
ж/ж.	женско име	Сф	София окръг
Кд	Кюстендил	Сфг	София град
Кж	Кърджали	Тщ	Търговище
Лч	Ловеч	ФИ	фамилно име
м/м.	мъжко име	Хс	Хасково
МИ	местно име	Чуж	чужбина
Мт	Монтана	Ш	Шумен
Пд	Пловдив	ЮЗ	югозапад
Пз	Пазарджик	ЮИ	югоизток
Пк	Перник	Яб	Ямбол

ЛИТЕРАТУРА // BIBLIOGRAPHY

АкТБР: *Академичен турско-български речник*. Ред. Иван Добрев. Рива 2009. [АкТБР: *Akademichen tursko-balgarski reshnik*. Red. Ivan Dobrev. Riva 2009].

Ангелова-Атанасова 1999: *Ангелова-Атанасова, М., С. Семова*. Общ поглед върху словообразователната специфика на българските фамилни имена. – Състояние

- и проблеми на българската ономастика. Т. 4. В. Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 69–87. [**Angelova-Atanasova 1999**: *Angelova-Atanasova, M., S. Semova. Obsht pogled varhu slovoobrazovatelната spetsifika na balgarskite familni imena. – Sastoyanie i problemi na balgarskata onomastika. Т. 4. V. Tarnovo: UI “Sv. Sv. Kiril i Metodiy“, 69–87].*
- Барболова 2013**: *Барболова, З.* Речник на турско-българските хибридни съществителни имена. София: АИ „Проф. Марин Дринов“. [**Barbolova 2013**: *Barbolova, Z. Rechnik na tursko-balgarskite hibridni sashtestvitelni imena. Sofia: AI “Prof. Marin Drinov”].*
- БДиал 8**: Българска диалектология. Проучвания и материали. Кн. VIII. София: БАН, 1977. [**BDial 8**: *Balgarska dialektologia. Prouchvania i materiali. Кн. VIII. Sofia: BAN, 1977].*
- БЕР 1–8–**: Български етимологичен речник. София, Том I–III: БАН; Том IV–VIII–: АИ „Проф. Марин Дринов“. [**BER 1–8–**: *Balgarski etimologichen rechnik. Sofia, Tom I–III: BAN, 1971–1986; Tom IV–VIII–: AI “Prof. Marin Drinov“, 1995–2017 –.*
- Геров 1–6**: *Геров, Н.* Речник на българския език. Фототипно изд. София: Български писател, 1975–1978. [**Gerov 1–6**: *Gerov, N. Rechnik na balgarskia ezik. Fototipno izd. Sofia: Balgarski pisatel, 1975–1978].*
- Займов 1988**: *Займов, Й.* Български именник. София: БАН. [**Zaimov 1988**: *Zaimov, Y. Balgarski imennik. Sofia: BAN].*
- Илчев 1969**: *Илчев, Ст.* Речник на личните и фамилни имена у българите. София: БАН. [**Ilchev 1969**: *Ilchev, St. Rechnik na lichnite i familni imena u balgarite. Sofia: BAN].*
- Яшар-Настева 2001**: *Яшар-Настева, О.* Турските лексички елементи во македонскиот јазик. Скопје: ИМЈ „К. Мисирков“. [**Yashar-Nasteva 2001**: *Yashar-Nasteva, O. Turskite leksichki elementi vo makedonskiot yazik. Skopje: IMY “K. Misirkov”].*
- Ковачев 1995**: *Ковачев, Н.* Честотно-етимологичен речник на личните имена в съвременната българска антропонимия. Велико Търново: Изд. ПИК. [**Kovachev 1995**: *Kovachev, N. Chestotno-etimologichen rechnik na lichnite imena v savremennata balgarska antroponimiya. Veliko Tarnovo: Izd. PIK].*
- Младенов 1969**: *Младенов, М.* Говорът на Ново село, Видинско. Принос към проблема за смесените говори. София: БАН. [**Mladenov 1969**: *Mladenov, M. Govorat na Novo selo, Vidinsko. Prinos kam problema za smesenite govori. Sofia: BAN].*
- Младенов 1941**: *Младенов, Ст.* Етимологически и правописен речник на българския книжовен език. София: Книгоизд. Хр. Г. Данов. [**Mladenov 1941**: *Mladenov, St. Etimologicheski i pravopisen rechnik na balgarskia knizhoven ezik. Sofia: Knigoizd. Hr. G. Danov].*
- Младенов 1951**: *Младенов, Ст.* Български тълковен речник с оглед към народните говори. Том I: А–К. София: „Дечо Стефанов“. [**Mladenov 1951**: *Mladenov, St. Balgarski talkoven rechnik s ogled kam narodnite govori. Sofia: “Decho Stefanov”].*
- РБЕ 2**: *Речник на българския език.* Том II. В. София: БАН, 1979. [**RBE 2**: *Rechnik na balgarskia ezik. Tom II. V. Sofia: BAN, 1979].*
- РМЈ 1**: *Речник на македонскиот јазик со српскохрватски толкувања.* I: А – Н. Скопје: „Просветно дело“, 1961. [**RMJ I**: *Rechnik na makedonskiot yazik so srpskohrvatski tolkuvaniya. I: A – N. Skopje: “Prosvetno delo“, 1961].*

- РодСб 5:** *Родопски сборник*. Том V. София: БАН, 1983. [**RodSb 5:** *Rodopski sbornik*. Tom V. Sofia: BAN, 1983].
- ПРОДД:** *Речник на редки, остарели и диалектни думи в литературата ни от XIX и XX век*. Ред. Ст. Илчев. София: БАН, 1974. [**RRODD:** *Rechnik na redki, ostareli i dialektni dumi v literturata ni ot XIX i XX vek*. Red. St. Ilchev. Sofia: BAN, 1974].
- Селимски 2012:** *Селимски, Л.* Фамилни имена с турски основи или/и наставки. – И слово ваше отзовётся. Киев: Изд. дом Дмитрия Бурого, с. 514–531 (= Селимски 2016: 159–175). [**Selimski 2012:** *Selimski, L.* Familni imena s turski osnovi ili/i nastavki. – I slovo vashe otzovoyotsya. Kiev: Izd. dom Dmitriya Burago, s. 514–531 (= Selimski 2016: 159–175)].
- Селимски 2016:** *Селимски, Л.* Етюди по етимология и ономастика. *Studia z etymologii i onomastyki*. В. Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“. [**Selimski 2016:** *Selimski, L.* Etyudi po etimologia i onomastika. *Studia z etymologii i onomastyki*. V. Tarnovo: UI “Sv. sv. Kiril i Metodiy”].
- Сичан-Николов 1840:** Месецослов или календар вечний. [...] за потреба на единородните от Хр. К. Х. Сичан-Николов. Букурещ: Типография на З. Каркалеки и сина его. [**Sichan-Nokolov 1840:** *Mesetsoslov ili kalendar vechniy* [...] za potreba na edinorodnite ot Hr. K. H. Sichan-Nikolov. Bukuresht: Tipografia na Z. Karkaleki i sina ego].
- Унбегаун 1995:** *Унбегаун, Б.-О.* Русские фамилии. Перевод с англ. Изд. второе, испр. Москва: «Прогресс-Универс». [**Unbegaun 1995:** *Unbegaun, B.-O.* Russkie familii. Perevod s angl. Izd. vtoroe, ispr. Moskva: «Progress-Univers»].
- Янчев 1992:** *Янчев, М.* Tütqçe-bulgarca sözlük • Турско-български речник. София: Просвета. [**Yanchev 1992:** *Yanchev, M.* Tütqçe-bulgarca sözlük • Tursko-balgarski rechnik. Sofia: Prosveta].
- Jordan 1983:** *Jordan, I.* Dicționar al numelor de familie românești. București: Ed. Șt. și Encicl.
- Majtán 2014:** *Majtán, M.* Naše priezviská. Bratislava: VEDA.
- Moldanová 1983:** *Moldanová, D.* Naše příjmení. Praha: Mladá fronta.
- Skok 2, 3:** *Skok, P.* Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. Zagreb: JAZU, 1972-1973.
- Šimunović 1995:** *Šimunović, P.* Hrvatska prezimena: podrijetlo, značenje, rasprostranjenost. Zagreb: Golden marketing.
- Škaljić 1966:** *Škaljić, A.* Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku. Sarajevo: “Svjetlost”.

Доц. д-р А. Петкова с доц. д-р М. Атанасова-Ангелова в кабинета по ономастика (септември 2009 г.) в работен момент от подготовката на международната научна конференция „Славянска и балканска ономастика“

Доц. д-р А. Петкова с участниците в конференцията по ономастика (октомври 2019 г.)